

Soruların Cevapları

Soru 1: *Bir kadın Kâfir idi, sonra Müslüman oldu ve Müslümanlardan biri kendisi ile evlenmek istedi. Kadının Kâfir babasının evlilik akdinde kendisine velî olması câiz midir? Eğer câiz değilse, velîsi kim olur?*

Cevap 1: Muslime bir kadın üzerinde Kâfirin velâyet hakkı yoktur. Dolayısıyla bir kadın Müslüman olursa, evliliğinde kâfir babasının velâyet hakkı olmaz. Sizin oradaki, Kâfir iken Müslüman olmuş kadının nasıl evleneceği ve velîsinin kim olacağı hakkındaki sorunuza gelince; bunun cevâbı aşağıdaki gibidir:

Eğer kendisi gibi Müslüman olmuş “kardeşi, amcası...” gibi asâbesinden [baba tarafından akrabasından] bir akrabası varsa bu kimse onun velîsi olur. Eğer asâbesinden Müslüman olmuş birden fazla akrabası varsa, bunların akrabaca en yakın olanı nikâh akdinde bu kadının velîsi olur. Dolayısıyla Müslüman kardeşi Müslüman amcasından velîsi olmaya daha evlâdır...

Eğer asâbesinden kendisi gibi Müslüman olmuş akrabaları yoksa ve sorunun vakiasında olduğu gibi İslâm ile hükmedilen bir ülkede de değilse, Müslüman bir Şer’î Kâdî onun velîsi olur. Şu şartla ki Kâdî, me’mûn (güvenilir) olmalıdır, yani onun Müslüman olmasını teşvik ediyor ve Müslüman olması karşısında durmuyor ve ona karşı Kâfir ehlinin yanında yer almıyor olmalıdır. Eğer Me’mun bir Kâdî bulunmuyorsa, sayesinde Müslüman olduğu kişinin evliliğinde onun velîsi olması câizdir. Ya da takvâsından mutmaîn olduğu âdil (fâsik olmayan) ve muslim bir erkek seçer böylece bu erkek evliliğinde onun velîsi olur ve evlilik akdini şer’î yönden tamamlamış olur. Sonra da koca hakların korunması için akid belgesini yapar.

[Bilgi için: Kadının ülkesinde İslam Yönetimi’nin bulunması halinde, asâbesinden olan velîlerinden (Müslüman olmak suretiyle) kopmasından sonra onun velîsi Sultan [İslam Devleti’nin yöneticisi, Halife veya Halife’nin yetkilendirdiği bir yönetici] olur. Bu, Rasulullah [SallAllahu ‘Aleyhi ve Sellem]’in şu kavlinden dolayıdır:

« **» Velîsiz nikah yoktur. Velîsi olmayanın velîsi Sultân’dır.**
Ahmed (İbnu Hanbel), İbn-u ‘Abbâs ve ‘Âişe [RادیAllahu ‘Anhumâ] kanalı ile tahrîc etti. Dolayısıyla Sultân, Kâdî’den ve ondan sonra gelen yukarıdaki diğer kimselerden daha evlâdır.]

Soru 2: *Bir genç, bir kız ile nişanlanmak istemektedir. Nişanlı gencin nişanlı kızdan, nişanlı olmayandan ziyâde olarak yani mubah olan yüzü ile iki eline ziyâde olarak istediğine bakabilmesi itibariyle, gencin kızdan avretinden herhangi bir şeyi göstermesini, meselâ saçlarını veya bacaklarını açmasını istemesi ve kızın da bu isteğe icâbet etmesi câiz midir?*

Cevap 2: Bir genç, bir kız ile nişanlanmaya azmettiği zaman, ona bakmaya hakkı vardır. Eğer yüzünden ve iki elinden başkasını görmeye güç yetirebilirse bu ona haram değildir. Velâkin hadiste geçtiği gibi, kızın bundan haberi olmamalıdır. Rasulullah [SallAllahu ‘Aleyhi ve Sellem]şöyle buyurmuştur:

« **» Biriniz bir kadın ile nişanlandığı zaman, kendisini onunla nikâhlanmaya yönelten yerlerine bakmaya güç yetirebilirse baksın.** [Ebû Dâvud tahrîc etti, İbn-u Hacer de hasenledi (hasen olduğunu teyid etti).]

Hadisin râvisi Câbir şöyle anlatıyor:

() “Bir kadın ile nişanlanmıştım. Beni onunla nikâhlanmaya yönelten yerlerini görünceye kadar ondan gizleniyordum. Sonra onunla evlendim.” [Kezâ el-Hâkim de bunu tahrîc etti ve Muslim’in şartına göre sahihtir, dedi.]

Hadisin mantukunda [] “bakmaya güç yetirebilirse” lafzının vârid olması; bakılanın mubahtan başkası [yani yüz ile iki elden başkası] olduğuna delâlet etmektedir. Çünkü mubah

nişanlıya da ondan başkasına da açıktır. Mubaha bakmak ise [] “güç yetirebilirse” lafzı ile uyuşmamaktadır. Aynı şekilde Câbir [RadiyAllahu ‘Anh]’in [] “ondan gizleniyordum” sözü, kadının mubah olmayan yerlerine delâlet etmektedir.

Aynı zamanda bu iki [] “güç yetirebilirse” lafzının delâleti ve bunu Sahâbi’nin [] “ondan gizleniyordum” sözü ile takip etmesi, kadının bilgisi olmadan yüzü ile iki eli dışındakilere bakmaya delâlet etmektedir.

Kadının bilgisi yani izni yada velisinin izni olması durumunda ise kadının, nişanlısı için yalnızca mubahtan başkasını yani yüz ile iki elden başkasını açması câiz olmaz. Zira kadına yönelik setr-i avrete (avretin örtülmesine) ilişkin nâsslar, Allah [Subhânehu ve Te’âlâ]’nın şu kavlinde olduğu gibi, nişanlıdan başkasını tahsis etmemiştir:

... **Görünen kısımları müstesna olmak üzere ziynetlerini teşhir etmesinler. Başörtülerini, yakalarının üzerine (kadar) örtünler. Kocaları, ...dan başkasına ziynetlerini göstermesinler.** [en-Nûr 31]

Ayette geçen, [] “Görünen kısımları müstesna” lafzı İbn-u ‘Abbâs [RadiyAllahu ‘Anh]’in dediği gibi yüz ve iki el demektir. Yine SallAllahu ‘Aleyhi ve Sellem’in şu kavlinde olduğu gibi:

Câriye (kadın) hayız (mükellef) olduğu zaman ondan, yüzünün ve bileklere kadar ellerinin görünmesi sahih olmaz.

Dolayısıyla nişanlı dışındakiler kadın için tahsis edilmemiştir. Bilakis kadın, ister nişanlı olsun isterse nişanlıdan başkası olsun, kendisine yabancı olan (mahrem olmayan) tüm erkekler önünde avretini örtmelidir.

Şu halde vârid olanlar, nişanlı dışında bir erkeğin kadının avretine bakmasının haramlığına ilişkin tahsistir, özelleştirmedir. Meselâ şu âyet:

... **Mü’min erkeklere de ki: Gözlerini (harama bakmaktan) sakınsınlar.** [en-Nûr 30]

Muslim’in tahrîc ettiği şu hadis:

« - - » “Rasulullah [SallAllahu ‘Aleyhi ve Sellem]’e ânî bakış hakkında sordum. Gözümü sakınmamı emretti.” Yani döndüğünde aniden gözü kadının avretine ilişirse derhal gözünü ondan çevirmelidir.

Yine el-Buhârî’nin tahrîc ettiği şu hadis:

- - - »
« - “el-Fadl, Nebî [SallAllahu ‘Aleyhi ve Sellem]’e refâkat ediyordu. Sonra Hes’am’dan bir kadın ile karşılaştı. el-Fadl ona bakıyor, o da ona bakıyordu ki Nebî [SallAllahu ‘Aleyhi ve Sellem] el-Fadl’ın yüzünü diğer tarafa çevirdi.”

Ve en-Nesâî’nin şu rivâyeti:

« - - »
“el-Fadl İbn-u ‘Abbâs (bakışlarımı) ona yönelmişti ki o güzel bir kadındı. Rasulullah [SallAllahu ‘Aleyhi ve Sellem] onun yüzünü diğer tarafa çevirdi.” Yani Rasul, şehvetli bir bakış olmasından dolayı el-Fadl’ı kadının yüzüne bakmaktan men etmiştir.

Bu hadislerin tamamı, Câbir hadisi nişanlı için yüz, iki el ve bunlardan başka nikâha sevk eden yerlere... bakmaya cevâz verdiği sürece, nişanlının dışındakileri tahsis etmiştir.

Yukarıdakilerden ortaya çıkmaktadır ki kadının avretinden bir şeyi, bir yeri nişanlıya açmasına cevâz veren herhangi bir nâss vârid olmamıştır. Dolayısıyla nişanlı erkek, kadının yabancı erkeklere avretini açmasını haram kılan nâsslardan istisnâ kılınmamıştır. Ancak istisnâ kılınan; nişanlının, -güç yetirebilirse- nişanlanmak istediği hanımın avretinden bir şeye, bir yere, -haberi olmadan ondan gizlenerek bakması gibi- bakmasının cevâzıdır.

Bundan dolayı nişanlı, kadının mubah olmayan yerlerine haberi olmadan bakmaya güç yetirebilirse, buna hakkı vardır. Kadının göstermesine gelince; ister babası kabul etsin, isterse kabul etmesin nişanlısına yüzünden ve iki elinden başkasını göstermesi câiz değildir.

Ve'l hulâsa: Kişinin, nişanlamak istediği kadının mubah olan yerlerini yani yüzünü ve iki elini görmesi câizdir. Bu da, onun izni olmaksızın sokakta görmesi gibi ya da kadının “ve velîsinin” iznini alarak nişanlanmak amacıyla evine gidip velîsinden onu görmeyi talep etmesi şeklinde olabilir ki bu durumda velîye düşen, velî olarak kendisinin ve nişanlının hazır bulunduğu bir ortamda onu getirmektir. Meselâ nişanlı kadın bir ikram verir, nişanlı da orada oturup onun yüzüne ve iki eline bakar. Yani nişanlıya düşen, haberi olsun yada olmasın, izni olsun yada olmasın, mubaha [yüzüne ve iki eline] bakmasıdır.

İster kızın izni ile isterse velîsinin izni ile olsun, nişanlının yüz ve iki el dışındakilere bakması sahih olmaz. Bilakis kadının, hem nişanlısına hem de nişanlısından başkasına avretini açması haramdır. Fakat nişanlının, -güç yetirebilirse yani onun haberi “ve izni” olmaksızın- yüz ve iki eli dışındakilere, -hadiste geçtiği gibi ondan gizlenerek- bakması ise câizdir.

Bakmak hakkındaki tüm bunlar nişanlı için istisnadır. Halvet'in (başbaşa kalmanın) haramlığı gibi bunun dışındaki şer'î hükümler ise istisnâ kılınmamıştır. Bilakis bunlar, nişanlı olsun yada olmasın, fark etmeksizin tüm yabancılar için haramdır.

Soru 3: *Normal filmler izlemek için sinemaya girmek câiz midir? Sonra pornografik içerikli filmleri izlemek câiz midir? Bunların gerçek cisimleri değil de resimleri izlemek olduğu bilinmektedir. Ayrıca buralara giren bir Müslüman karşısında takınılması gereken şer'î tutum nedir? Emredip nehyetmek midir, yoksa terk edip kendi hâline bırakmak mıdır?*

Cevap 3: Gerçekten faydalı filmleri izlemek için sinemaya girmek câizdir. Şu şartla ki kadınların salondaki oturma yerleri, erkeklerin oturma yerlerinden ayrı olmalıdır. Zîra bu, bir derste, seminerde, sempozyumda veya konferansta hazır bulunmak gibidir. Bu nedenle câizdir. Şu şartla ki, erkeklerin sıraları kadınlardan ayrı olmalıdır.

Velâkin bu ancak mezkur şart ile câizdir. Evlâ olan ise, bakışların salondaki kadınların birtakım avretlerine ilişmesi ve salondaki seyircilerden sakıncalı seslerin işitilmesi korkusuyla (sinemanın) terk edilmesidir.

Pornografik içerikli filmleri izlemeye gelince; her ne kadar bunlar gerçek cisimler değil de görüntü olsalar dahi, izlenmeleri câiz değildir. Bunun nedeni, bu bâbdaki şu şer'î kâidedir: ()
“Harama (götüren) vesîle de haramdır.” Bu kâidede, vesîlenin kesinlikle harama götürüyor olması şart değildir, bilakis zann-ı ğâlib yeterlidir.

Bu tür filmler, ğâliben izleyenleri harama götürmektedir. Bundan ötürü, bu konuya bu kâide intibâk eder. Şu halde ne bunların seyredilmesi ne de bunlara sahip olunması câiz değildir.

Bu filmleri seyreden Müslümanlar karşısında Hizb'in şebâbının ne yapması gerektiğine gelince; bu filmleri seyredenlerin geneli, -Rabbinin merhamet ettiği kimse hâric- emrin ve nehyin fayda vermediği, dünya metanın, lezzetinin peşinde koşan kimselerdir. Buna rağmen Şebâb hikmetli, caydırıcı ve etkili bir üslup bulması halinde uygulamalıdır. Belki de soruyu soran kimse, bazı akrabalarını kast etmekte ve onları bu hastalıklı yolda görmesi kendisini üzmektedir. Dolayısıyla onları bundan uzaklaştırmak istemektedir. Eğer durum bu şekilde ise, onlara emredip nehyetmeli ve en uygun üslubu seçmelidir ki belki de Allah, onun eliyle kendilerine hidâyet verir de Allah'ın

izniyle onun için bir ecir olur.

Bugün Müslümanlar, Hilâfetlerini kaybetmeleri sebebiyle, her taraftan musibetlerle ile kuşatılmışlardır. Müslümana yakışan, mubah eğlence için bile olsa, boş bir vaktinin bulunmamasıdır. Peki, vaktini -Allah muhafaza!- haram eğlence için harcarsa nasıl olur?! O halde size düşen Ey Kardeşler, Müslümanları tüm gücünüz ile ama aynı anda hikmet ile yöneltmenizdir ki vakitlerini hayırlı ameller ile doldursunlar ve Hilâfet'i geri getirmek ve Ümmeti bu musibetlerden kurtarmak için gayret ve ciddiyet ile çalışsınlar.

Soru 4: Kadının, ehline tanınan bir şoförün sürdüğü özel bir araca, mahremsiz olarak binmesi câiz midir?

Cevap 4:

1. Özel aracın hükmü evin hükmü gibidir. Zîra girmek [binmek] için izin gerektirmektedir.
2. Bundan dolayı, evde olduğu gibi, mahremleri veya zevcinden başkasının kadınla beraber araçta bulunmak câiz olmaz.
3. İster amca gibi mahrem olsun isterse -halvet olmaksızın- amca oğlu gibi mahrem olmasın, akrabaların sılâ-i rahimde bulunması şeklinde nassın evler hakkında istisnâ ettikleri dışında, bunun hiçbir istisnâsı yoktur. Onların, meselâ bayramda veya benzer münâsebetlerde sılâ-i rahim için rahimlerini [Erhâm/Rahimler: Kan yoluyla akraba olanlar yada âilevi yakınlığı olanlar] ziyâret etmeleri câizdir. Zira sılâ-i rahim için genel nasslar vardır: Mahrem olan rahimlere sılâ-i rahimde bulunma farzı ve mahrem olmayan rahimlere, halvet olmaksızın sılâ-i rahimde bulunma mendubu.

Ve hakkında, erkeklerin evde kadınlarla içtimasını caiz kılan bir nass mevcutsa, diğer herhangi bir hal.

4. "İzne gereksinim duyulmasından dolayı ev gibi olan" özel ulaşım aracında bir diğer istisnâ vârid olmuştur ki bu şöyledir: Şoför rahimlerinden ise kadının, bu şoförle beraber halvet olmaksızın araca binmesi caizdir. Yani araçta kadından başka, kadının mahrem olan veya mahrem olmayan kendi tanıdıklarından veya şoförün tanıdıklarından kimselerin bulunması gereklidir.

Bu istisnânın delili, Esmâ' [RadyAllahu 'Anha]'nın rivâyet edip el-Buhârî'nin Esmâe Binti Ebî Bekr [RadyAllahu 'Anhumâ] kanalıyla tahrîc ettiği şu hadistir:

- - - - - »

«... - "ez-Zubeyr ile evlenmişim... ez-Zubeyr'in, Rasulullah [SallAllahu 'Aleyhi ve Sellem]'in kendisine iktâ (hibe) ettiği arâziden başımın üstünde nevâ taşıyordum. (Arâzi) benden bir fersahın üçte biri uzaklıkta idi. Bir gün nevâyı başımın üstünde taşıırken, beraberinde Ensâr'dan birileri olduğu halde Rasulullah [SallAllahu 'Aleyhi ve Sellem] ile karşılaştım ve beni çağırdı. Sonra beni arkasına bindirmek için (devesini çöktürmek maksadıyla) "İh! İh!" dedi. Fakat ben o adamlar ile birlikte yol almaktan hayâ ettim ve ez-Zubeyr'in kıskanç bir adam olduğunu hatırladım ki o insanların en kıskanç olanı idi. Bunun üzerine Rasulullah [SallAllahu 'Aleyhi ve Sellem] benim hayâ ettiğimi anladı ve gitti..." Fersah, yaklaşık üç mil yani yaklaşık 5.5 kilometredir.

Bundan anlaşılan şudur:

- Rasul [SallAllahu 'Aleyhi ve Sellem] bineğinin arkasına Esmâ'ın binmesine izin vermiştir ki bu, genel (toplu ulaşım) aracı olmayıp özel bir araçtır.
- Rasul [SallAllahu 'Aleyhi ve Sellem] kâfilede bir grup Sahâbesi [RadyAllahu 'Anhum] ile beraber hareket ediyor ve hep birlikte ilerliyorlardı.
- Yine bundan anlaşılmaktadır ki bu yolculuk kısa bir yolculuktu, yoksa mahrem gerektiren uzun

bir yolculuk değildi.

- Rasul [SallAllahu ‘Aleyhi ve Sellem] onu bindirmek için durmuştur çünkü o a ‘Aleyhi’s Salâtu ve’s Selâm’a rahimdir. Zîra o, Mü’minlerin annesi, Rasul [SallAllahu ‘Aleyhi ve Sellem]’in hanımı ‘Âişe [RadiyAllahu ‘Anhâ]’nın kız kardeşidir.
- Rasul [SallAllahu ‘Aleyhi ve Sellem]’in onun için durmasından, bu kadını tanıdığı anlaşılır zira bu kadın kendisine rahimdir. Ve yine şu hükme de girer; evlerde (özel hayatta) yemek konusunda dostları rahimler arasına katan ayeti kerimeye istinas ederek ehli, binek veya özel araç sahibinin dostu olan, kadın. Allah [Subhânehu ve Te’alâ] şöyle buyurmuştur: ...

...sizin için de, gerek kendi evlerinizden, gerekse babalarınızın evlerinden, annelerinizin evlerinden, erkek kardeşlerinizin evlerinden, kız kardeşlerinizin evlerinden, amcalarınızın evlerinden, halalarınızın evlerinden, dayılarınızın evlerinden, teyzelerinizin evlerinden veya anahtarlarını uhdenizde bulundurduğunuz yerlerden yâhut dostlarınızın evlerinden yemenizde... [en-Nûr 61]

es-Sadiik [Dost]; hakkında sadâkatin (dostluğun) yani sevgi ve muhabbetin (sevgiye dayalı yakınlık ve güvenin) tahakkuk ettiği kimsedir.

Ve’l hulâsa: Şoförün rahimlerinden ise veya kadının ehli nezdinde şoför gerçek dost hükmünde ise, -Halvet olmaksızın yani kadının dışında şoför ile birlikte [kadının veya şoförün tanıdığı olan] me’mûn (kendilerine emîn olarak itibâr edilen) kimseler mevcutsa- kadının özel araca binmesi câizdir. Zîra Rasul [SallAllahu ‘Aleyhi ve Sellem] ile birlikte olanlar, Rasul [SallAllahu ‘Aleyhi ve Sellem]’in Sahâbesinden idi, yani dost ve emîn kimseler idi. Bununla birlikte şoför ile birlikte araçta kadının veya şoförün tanıdığı sadece bir kişinin bulunması halinde, o kişinin kadının mahremi olması kaçınılmazdır. Aksi takdirde kadının veya şoförün tanıdığı emîn kimselerden birden fazla kişi bulunmalıdır ki bu delillerin arası birleştirilmiş olsun. Nitekim Esmâ’ hadisinde Rasul [SallAllahu ‘Aleyhi ve Sellem] ile birlikte Ensâr’dan bir grup vardı. Yani birden fazla idiler ve aralarında Esmâ’nın bir mahremi de yoktu. Lâkin Rasul [SallAllahu ‘Aleyhi ve Sellem]’in hadisinde, bir kimse ile Halvetin kesilmesi için o kişinin mahrem olması şart koşulmuştur. SallAllahu ‘Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur:

Beraberinde mahremi olmadıkça, bir erkek bir kadın ile Halvet’te bulunmasın! [Muslim tahrîc etti] Binâenaleyh, kadının erkeğe rahim olması veya erkeğin ehline sadîk (dost) olması gibi, özel araçta kadın ile birlikte bir erkeğin mevcut bulunmasına cevâz veren hâl var olduğu zaman Halvetin kesilmesi; ya kadının veya şoförün tanıdığı olan birden fazla emîn kimselerin bulunmasıyla ya da kadının bir mahreminin bulunmasıyla olur. Fakat her hâlükârda bu yolculuk, mahrem gerektiren uzun bir yolculuk değil, bilakis kısa bir yolculuk olmalıdır.

Soru 5: Benim bildiğim teberruc, dikkat çekici ziynet demektir. Peki, himâr (başörtüsü) kısa olur ve kadının saçından ve boynundan bir şey görünürse teberruc olur mu? Halbuki birçok kadının olağan şekilde sokaklarda baş-açık olmalarından dolayı, kadının saçından veya boynundan görünen bu küçük kısım dikkat çekmez ve dikkat çekici bir hale gelmez.

Cevap 5: Teberruc; avreti açmaksızın, dikkatleri çekici bir şekilde ziynetin gösterilmesidir. Avreti açmaksızın kaydının konulması, avreti açarak ziyneti göstermenin -dikkat çekici olsun yada olmasın- zaten haram olmasından dolayıdır.

Dolayısıyla mesele; avreti açmaktan farklı bir meseledir ki bu, kadının yüzüne veya parmaklarına veya başörtüsüne veya cilbabına ziynet takması veya cilbabının altında ayak bileğine halhal gibi ziynet takması... gibidir. Bu tür ziynetlerin tamamı, -kadının içerisinde hareket ettiği, yaşadığı ortamda olağan dışı olduğu (anormal karşılandığı) yani bu ziynetler dikkat çekici olduğu sürece- “teberruc” olarak tanımlanır ve bu, haramdır.

Meselâ köydeki bir kadın, tırnaklarına oje sürse ve kadının tırnaklarının bu şekilde görünmesi

olağan değilse, muhakkak ki tırnaklarındaki bu oje dikkat çeker ve teberruc olur. Hatta bu bir avret değil de eli olsa bile haramdır.

Bir kadın, halhalının sesi duyulsun diye ayaklarını yere vurup dikkatleri ayaklarındaki ziynetine yöneltse, -ayakları örtülü olsa bile- teberruc olur ve bu, haramdır.

Bir kadın, alışılmışın dışında, süslü-püslü, dikkatleri üzerine çeken tuhaf bir başörtü örtünse, -saçları örtülü olsa bile- teberruc olur ve bu, haramdır.

Bir kadın, göğsü üzerinde süslemeler, nakışlar veya püsküller bulunan dikkat çekici bir ciltbâb giyinse, -şer'î bir elbise giymiş oluyor olsa bile- teberruc olur ve bu, haramdır.

İşte böylece avreti açmaksızın dikkat çeken herhangi bir ziynet teberruc olur ve haramdır. Ancak avretin açılması ile birlikte olan ziynet, -dikkat çeksin yada çekmesin- zaten haramdır.

Bunun delili şu âyet-il kerîmedir:

Gizlemekte oldukları ziynetleri anlaşılsın diye ayaklarını

yere vurmasınlar. [en-Nûr 31]

Avretinin örtülü olduğu bilindiği halde, kadının halhalına dikkat çekmeye yönelik bu hareketi haram kılınmıştır. Dolayısıyla “avreti açmaksızın” dikkat çekmeye yönelik tüm ziynetler teberruc olur ve haramdır.

Ve'l hulâsa: “Avreti açmaksızın” dikkatleri çekmeye yönelik tüm ziynetler teberruc olur ve haramdır. Avreti açmakla birlikte olan ziynet de -dikkat çeksin yada çekmesin- haramdır. Avretin açılması ise elbette haramdır.

Bundan ötürü açıkladığımız gibi, dikkatleri çekmeye yönelik her mubah ziynet teberruc olur ve haramdır. Bu ise kadının içerisinde yaşadığı ortamın vakasına ve koşullarına göre bilinir. Bunun (dikkat çekici olup olmadığı) anlamak, âdeten zorluk teşkil etmez. Kadın olsun, erkek olsun insanlar bunu bilirler ve (kadının içerisinde yaşadığı ortamın vakasına ve koşullarına göre dikkat çekici olup olmadığı) takdir edebilirler.

İşte teberruc budur! Zîra dikkat çekicilik, mubah bir ziynetin teberruc olup olmadığına hükmetmede ayırt-edici faktördür. Avretin açılması ile birlikte olan ziynete gelince; bunun yeri teberruc konusu değildir. Bilakis bunun yeri avret konusudur ki bunun delilleri vâzıhtır ve dikkat çekici olsun yada olmasın, kadının avretinden dikkat çekici olsun veya olmasın herhangi bir parçayı açması mutlak olarak haramdır. Allah [Subhânehu ve Te'alâ] şöyle buyurmaktadır:

...

Görünen

kısımları müstesna olmak üzere ziynetlerini teşhir etmesinler. Başörtülerini, yakalarının üzerine (kadar) örtsünler. Kocaları, ...dan başkasına ziynetlerini göstermesinler. [en-Nûr 31]

Ayette geçen, [] “Görünen kısımları müstesna” lafzı İbn-u ‘Abbâs [RadiyAllahu Anh]'in tefsir ettiği gibi yüz ve iki el demektir. Rasul [SallAllahu 'Aleyhi ve Sellem] ise şöyle buyurmaktadır:

Câriye (kadın) hayız (mükellef) olduğu zaman ondan, yüzünün ve bileklere kadar ellerinin görünmesi sahih olmaz. [Ebu Dâvud tahrîc etti]

Dolayısıyla kadının, yüzü ile iki eli dışındaki yerlerini, zevcinden ve mahremlerinden başkasına açması haramdır.

Bunun için vâcib olan; saçını ve boynunu kapatmaya ve göğsü üzerine sarkıtmaya yeterli bir başörtüsü ile örtünmektir ki yüzü ile iki elinden başkası görünmesin. Allah [Subhânehu ve Te'alâ] şöyle buyurmaktadır:

Başörtülerini, yakalarının üzerine (kadar) örtsünler. [en-Nûr 31]

Yani başörtüsü, -gömleğin açık kalan aralığı olan- “yakalar” üzerine salıverilmelidir ki boyun görünmesin. Böylece görünmesi câiz organlar olan yüz ile iki el dışında kalan başın, kulakların ve boynun tamamı kapatılmış olur.

Soru 6: Ebu Dâvud'un bir hadisini okudum ki orada şöyle geçmektedir:

“Allah’a ve Âhiret Günü’ne imân eden bir kadının, beraberinde mahremi olmaksızın bir bureydlik bir mesâfeye yolculuk yapması helâl olmaz.”

Bir bureyd mesâfesinin bir günden az bir zamanda alındığı da bilindiğine göre diğer,

“Allah’a ve Âhiret Günü’ne imân eden bir kadının, beraberinde mahremi olmaksızın bir gün ve bir gecelik bir mesâfeye yolculuk yapması helâl olmaz.”

hadisini nasıl almalıyız?

Cevap 6: el-Buhârî ve Muslim, İbn-u ‘Abbâs [RadiyAllahu ‘Anhumâ] yoluyla Rasul [SallAllahu ‘Aleyhi ve Sellem]’in şöyle buyurduğunu rivâyet ettiler:

Bir kadın beraberinde mahremi olmaksızın yolculuk yapmasın!

Bu, beraberinde mahremi olmadıkça, kadının seferden -mutlak seferden- nehy edilmesi hakkındadır.

Bu seferi “üç gün”, “iki gün”, “bir gün ve bir gece”, ve “bir gece” ile sınırlandıran kayıtlar vârid olmuştur:

- el-Buhârî; İbn-u ‘Umer kanalıyla “üç gün”, Ebî Sa’îd el-Hudrî kanalıyla “iki gün”, Ebî Hurayra kanalıyla “bir gün bir gece”, İbn-u ‘Abbâs ve ‘Umer kanalıyla “bir gün ve bir gece” olarak rivâyet etmiştir.
- Muslim; İbn-u ‘Umer kanalıyla “üç gün” ve “üç günden fazlası”, Ebî Sa’îd el-Hudrî kanalıyla “iki gün”, “üç gün” ve “üç günden fazlası” ve yine Ebî Hurayra, İbn-u ‘Abbâs ve İbn-u ‘Umer kanalıyla “bir gün ve bir gece” olarak rivâyet etmiştir.
- et-Tirmîzî; Ebî Sa’îd el-Hudrî kanalıyla “üç gün ve fazlası”, Ebî Hurayra kanalıyla da “bir gün ve bir gece” olarak rivâyet etmiştir.
- İbn-u Mâce; Ebî Sa’îd kanalıyla “üç gün ve fazlası” olarak rivâyet etmiştir.
- Ahmed; İbn-u ‘Umer kanalıyla “üç gün”, ‘Abdullah İbn-u ‘Umer kanalıyla “üç günlük yolculuk”, Ebî Hurayra kanalıyla “üç gün” ve “bir tam günlük yolculuk” ve Ebî Sa’îd kanalıyla da “üç gün”, “iki gün”, “üç gündüz”, “iki günden fazlası” ve “iki gün” olarak rivâyet etmiştir.
- ed-Dârimî; Ebî Sa’îd kanalıyla “üç gün ve fazlası” olarak rivâyet etmiştir.
- Ebû Dâvud; Ebî Hurayra kanalıyla “bir gece” ve “bir gün ve bir gece” olarak rivâyet etmiştir.

Sonra Ebî Hurayra kanalıyla “bir bureyd” olarak geçen bir hadis nakledilmiştir.

Yani seferin sınırlandırılması; el-Buhârî, Muslim, et-Tirmîzî, Ahmed, ed-Dârimî ve Ebû Dâvud’un rivâyetlerinde [“üç gün veya üç gece”, “iki gün”, “bir gün ve bir gece” ve “bir gece”] olarak zaman şeklinde vârid olmuştur.

Mutlakın mukayyede hamledilmesi ve delillerin arasının birleştirilmesi sonucu şer’î hüküm; mahrem olmadıkça, en az mesâfede yolculuk yapılmaz, yani bir gecelik yolculuk yapılmaz, şeklinde olur. Zîra bir gecelik yolculuk yapılmamakla, iki günlük, üç günlük... yolculuk yapılmaması da

sağlanmış olur. Luğatte Araplar, bir geceyi bir tam güne yani “bir gündüz ve bir gece”ye ıtlak ederler. Allah [Subhânehu ve Te’alâ] şöyle buyurmuştur:

[Allah] dedi ki: Senin alâmetin, sapasağlam olduğun halde üç gece insanlar ile konuşmamandır. [Meryem 10]

Âl-i ‘İmrân Sûresi’nde ise şöyle buyurmuştur:

[Allah] dedi ki: Senin alâmetin, üç gün insanlar ile konuşmamandır. [Âl-i ‘İmrân 41]

Her iki âyetten de anlaşılmaktadır ki [] “**Geceler**”den kasıt [] “**Günler**”dir. Araplar der ki:

“*Şu kadar ay (gibi) geçen şu kadar gecede yazdım.*” Yani “*şu kadar günde*” demektir.

Dolayısıyla beraberinde zevc veya mahrem olmaksızın “bir gün ve bir gecelik” [24 saatlik] bir mesâfede yolculuk yapmak haramdır. Bizim aldığımız görüş budur.

Geriye Ebu Dâvud’un “bureyd” ile mukayyed olan rivâyeti kalmaktadır. Bir bureyd dört fersahtır. Yani yaklaşık 22 kilometredir. Bu rivâyet hakkındaki mülâhazalar aşağıdaki gibidir:

1. Bu rivâyet, seferi (yolculuğu) mesâfe ile sınırlandırmaktadır ki bu, zamanın bir kıymet olmadığı anlamına gelmektedir. Dolayısıyla bu, ister bir günde, ister iki günde, isterse ... kat edilsin, 22 kilometrelik bu sefere çıkıldığı zaman mahrem gerektirmektedir.

Diğer hadisler ise seferi, ister 100 kilometre, ister 1000 kilometre, ister ... kat edilsin, zaman ile yani “bir gün ve bir gece” ile sınırlandırmaktadır.

Yani mesâfe hadisi ile amel edilmesi zamanı ilğâ eder, zaman hadisi ile amel edilmesi de mesâfeyi ilğâ eder. Bu ise çelişkidir. Çelişki olunca tercihe başvurulur. Açıktır ki el-Buhârî, Muslim, diğer sahih hadis sahipleri ve hatta bizzat Ebu Dâvud, hadislerini çoğunlukla zamana ilişkin rivâyetler ile rivâyet etmişlerdir. Tüm bunlar, “bureyd” olarak rivâyet edilen Ebu Dâvud’un yalnız kalan tek rivâyetine tercih edilir.

2. Ebî Dâvud’un bureyd ile geçen rivâyeti şöyledir:

Yûsuf İbn-u Mûsâ, Cerîr’den, o da Suhey’l’den, o da Sa’îd İbn-u Ebî Sa’îd’den, o da Ebî Hurayra’dan hadis olarak Rasûlullah [Sallallahu ‘Aleyhi ve Sellem]’in şöyle buyurduğunu söylediler:

Allah’a ve Âhiret Günü’ne imân eden bir kadının, beraberinde mahremi olmaksızın bir bureydlük bir mesâfeye yolculuk yapması helâl olmaz.

Ve bizzat Ebu Dâvud, Sa’îd İbn-u Ebî Sa’îd’den, o da Ebî Hurayra’dan dört hadis nakletmekte ve içeriklerinde “bir gün ve bir gece” demektir.

Yine bizzat Ebû Dâvud, Sa’îd İbn-u Ebî Sa’îd’den, o da babasından, o da Ebî Hurayra’dan iki hadis nakletmekte, birincisinde “bir gece”, ikincisinde de “bir gün ve bir gece” demektir.

Ebî Dâvud’un Sa’îd İbn-u Ebî Sa’îd’den [bazen babasından bazen doğrudan] Ebî Hurayra kanalıyla aktardığı rivâyetlerin tümü, “bir gün ve bir gece” şeklindeki zaman kaydını ifâde etmektedir. Bilindiği gibi Ahmed, aynı şekilde Sa’îd İbn-u Ebî Sa’îd’den, o da babasından, o da Ebî Hurayra’dan bir hadis rivâyet etmiş ve “bir tam gün” ibâresini zikretmiştir.

Şu halde Ebu Dâvud’un aynı kanaldan yani “Sa’îd İbn-u Ebî Sa’îd’den, o da Ebî Hurayra’dan” bureyd olarak naklettiği rivâyet tek kalmıştır.

Bu rivâyetler, Ebî Hurayra’nın Sa’îd İbn-u Ebî Sa’îd’e [veya babasına] “bir gün ve bir gece” dediğini “bureyd” demediğini tercih eder.

Dolayısıyla râcîh olan görüş, İctimâ'î Nizâm'da zikrettiğimiz gibi, "bir gün ve bir gece" dir, yani:

Allah'a ve Âhiret Günü'ne imân eden bir kadının, beraberinde mahremi olmaksızın bir gün ve bir gecelik bir mesâfeye yolculuk yapması helâl olmaz.

Gördüğünüz gibi, biz râcîh olanı söylüyoruz ve görüşümüzün kesin olduğunu da söylemiyoruz. Birincisi budur. İkincisi ise şudur: mahremsiz olarak bir gün ve bir geceden az yolculuk yapmak câizdir diyoruz, vâciptir demiyoruz! O halde bir kadın, mahremsiz olarak yarım gün boyunca yolculuk yapmak istemiyorsa, buna hakkı vardır. Önemli olan, mahremsiz olarak bir gün ve bir gece [24 saat boyunca] yolculuk yapmamasıdır.

Soru 7: *Sürüş eğitim aracının, mahrem gerektiren özel bir araç değil de, genel bir araç olması itibariyle bir kadının, zevci veya mahremi olmaksızın sürüş eğitmeni ile birlikte yalnız başına sürüş eğitim aracına binmesi câiz midir? Yine sürüş eğitmeni, kendisine zevci veya bir mahremi olmaksızın gelen bir kadına verdiği sürüş eğitimi nedeniyle günahkâr olur mu?*

Cevap 7: Doğrudur, sürüş eğitim aracı özel değil genel bir araçtır. Lâkin burada vâcib olan; kadın ile birlikte zevcinin veya bir mahreminin bulunmasıdır. Böyle yapmazsa hem kadın günahkâr olur, hem de mahremsiz olarak araçta ona eğitim veren sürüş eğitmeni günahkâr olur.

Bunun izahatı ise aşağıdaki şekildedir:

1. Muhakkak ki Allah Subhânehu kadının, "vâcib veya mendub veya mubâh" olmak üzere genel hayatta bazı işleri yapmasını câiz kılmıştır ve dolayısıyla kadın, genel hayatın bu işlerini bu yön üzere yerine getirmelidir.

Bu işler iki kısımdır:

Birinci Kısım; Yerine getirilmeleri, kadınlar ile erkeklerin İctimâ'î'nı (bir araya gelmelerini) veya Hulta halinde bulunmalarını gerektirmeyen işlerdir. Hulta; "mücâvir bulunup, birbirleri ile konuşmaları" demektir.

Meselâ; sokakta yürümek, mescide gitmek, piknik yapmak, umumi parklara gitmek... ve benzerleri gibi. Bunlar, kadının yerine getirirken erkekler ile Hulta halinde bulunmasının câiz olmadığı işlerdir. Zîra İslam'da erkeklerle ve kadınlara ilişkin olarak gelen hükümlerde geçtiği gibi, asıl olan, erkeklerin kadınlardan ayrılmasıdır. Şeriat'ın kadına câiz kıldığı işler yerine getirilmesi, Hulta ve İctima' gerektirmediği sürece, hüküm aslı üzere bâkî kalır. Yani kadın, sokakta yürürken, mescide giderken, ehlini ziyâret ederken veya parka giderken... [mahrem gerektiren bir mesâfe olmamak şartıyla] ister yaya ister yolcu olarak gitsin, tüm bu işlerini yabancı (mahrem olmayan) erkekler ile Hulta olmaksızın yani onlarla mücâvir bulunmaksızın ve konuşmaksızın yerine getirmelidir. Nitekim yanındaki yabancı erkekler ile birlikte konuşmaksızın otobüse binebilir, parka girebilir ve içerisinde gezebilir... ama Hulta halinde olmaksızın! Bu tür genel hallerde, kadın ile birlikte bir mahreminin bulunması zaruret değildir. Benzer şekilde parkta kadınlar için ayrı geçiş yolları, erkekler için ayrı geçiş yolları olması veya şehirde erkekler için ayrı sokakların, kadınlar için ayrı sokakların olması... da zaruret değildir. Bilakis geçişler ve sokaklar bir olur ve daha önce geçen mânâda Hulta olmaksızın kadın oralardan geçebilir.

Hakezâ Şeriat'ın kadına câiz kıldığı tüm bu işler, yerine getirilirken kadınlar ile erkeklerin İctimâ'î'nı (birarada bulunmalarını) gerektirmez.

İkinci Kısım: Yerine getirilmeleri, uğrunda bir araya geldikleri maksattan ötürü kadınlar ile erkeklerin İctimâ'î'nı gerektiren işlerdir.

Meselâ; alışveriş, icâra (kiralama), doktorluk, hemşirelik, bazı eğitim-öğretim türleri, umumî ilmi, bilimsel dersler, seminerler, ziraat ve sanâyi yoluyla servetin geliştirilmesi... gibi. Bu hallerde, şer'î hudud çerçevesinde bu hayat kısımlarındaki bu İctima'ı tanzim eden özel hükümler vardır.

Mescidde cemaat salahının yerine getirilmesi, erkekler ile kadınların İctimâ'ını gerektirir. Bunun için safların, önde erkekler arkada kadınlar olmak üzere ayrılmasına ilişkin özel bir hüküm bulunur ki bu hüküm, salah kılanlar arasında bir mahremi mevcut olmasını zâurî kılmaz.

Hacc'ın yerine getirilmesi, safları ayırmaksızın erkekler ile kadınların İctimâ'ını gerektirir. Bunun için erkekler ve kadınlar için mâlum Hacc hükümleri gelmiştir.

Yine doktorluğun ve hemşireliğin yerine getirilmesi, muayyen hallerde, erkekler ile kadınların İctimâ'ını gerektirir. Bunun için, avretten bile olsa, hastalığın yerini görmeyi câiz kılan özel hükümler bulunur.

Hakezâ...

2. Sürüş eğitimi; kadınlar için kadın eğitmenler ve erkekler için erkek eğitmenler gelmediği takdirde, erkekler ile kadınların eğitim için bir arada bulunmalarını gerektirir. Dolayısıyla bu duruma has hükümlere başvurulur.

Sürüş eğitimin vakiasının incelenmesi ile aşağıdaki hususlar açıklığa kavuşur:

- Araçta sürüş eğitiminin vakiası, eğiten ve eğitilen ile sınırlıdır. Amaç ise bir topluluğa değil, bir ferde sürüş eğitimi vermektir. Erkekler ile kadınların bu uğurda İctimâ'ına (bir araya gelmelerine) yönelik özel amaç da bu ikisi ile sınırlıdır ki bu, mescid gibi yada umumî konferans veya hitap gibi değildir. Zira bu hallerde uğrunda toplanılan amaç, birçok kimseye şâmil olur. Dolayısıyla Halvet ortadan kaldırılmıştır ve sorun, yalnızca erkeklerin ve kadınların saflarındadır. Bunun için Halvet'e veya Mahrem'e tezat teşkil etmeksizin, safların ayrılmasına yönelik deliller gelmiştir.
- Araçta sürüş eğitiminin durumuna gelince; erkekler ile kadınların bir araya gelme amacı, şu ikisi ile alâkalıdır: sürüş eğitmeni ve bayan öğrencisi. Bundan ötürü çeşitli şekillerde sürüş eğitimindeki gidişâtın gereklerine göre vakiası, Halvet zannı içermektedir. Buna ilâveten bu sürüş eğitimi sırasında, Hulta yani mücâvir olarak bir arada bulunup konuşmak da meydana gelmektedir. Bunun için sürüş eğitimi mevzusunda Halvet'in kesilmesi ve Hulta'nın sınırlandırılması gerekmektedir ki bu ancak bir mahremi bulunmasıyla olur. Zira Rasul [Sallallahu 'Aleyhi ve Sellem] şöyle buyurmaktadır:

Beraberinde mahremi olmadıkça bir erkek bir kadın ile

Halvet'te bulunmasın! [Muslim tahrir etti]

Bu yüzden, sürüş eğitimi için araca binış esnâsında, öğrenci hanımın zevci veya bir mahremi bulunmalıdır. Tüm bunlar, kadınlar için sürüş eğitimi verecek bir kadının bulunmasının kolay olmaması halindedir. Bu kolay değilse, yukarda zikrettiğimiz şekilde olmalıdır.

Ve'l hulâsa: Araçta kendisi ile birlikte zevcinin veya bir mahreminin bulunması şartıyla, kadının sürüş eğitmeni ile birlikte araca binmesi câizdir. Beraberinde bir mahremi bulunmazsa, hem kadın günahkâr olur, hem de ona zevci veya mahremi olmaksızın eğitim veren sürüş eğitmeni günahkâr olur.

Şu da mulâhaza edilmelidir ki genel hayatın tüm hallerinde kadının avretini, şer'î libâs ile yani şer'î hududa göre cilbâb ve başörtü ile örtmesi vâciptir.

H. 18 Ramazan 1427

M. 10 Ekim 2006

Kadının Özel Bir Araca Binmesiyle İlgili Soru Hakkında Açıklama

1. Zikredilen soruda gelen halvetin kesilmesi, erkeklerin özel araç sahibiyle ve araçtaki kadınla beraber bulunmalarıyla ilgilidir; onlarla (yani araç sahibi ve kadınla beraber) beraber yalnızca bir erkek varsa o erkek mahrem olmalıdır veya şoförün tanıdıklarından yada kadının tanıdıklarından olan memun kimselerden birden fazla erkek bulunmalıdır.

2. Zikredilen cevap, halvetin özel araçta başka kadınların varlığıyla kesilmesinden bahsetmemiştir.

3. Ben, halvetin erkeklerin mevcudiyeti ile kesilmesini cevapladım zira soru bununla ilgiliydi. Halvetin özel araç sahibi ve kadınla beraber başka kadınların bulunmasıyla kesilmesini cevaplamadım. Bu konuyu fıkıh kitaplarından almaları için şebaba bıraktım.

Bir kısım fakihler, erkeğin mahremlerinden veya hanımlarından bir kadının mevcudiyeti ile yabancı kadınlarla halvetin kesildiğini söylemektedirler, bilginize olsun. Başka bir kısım fakihler de erkeğin yabancı bir kadınla halvetinin kadının beraberinde güvenilir başka bir kadının bulunmasıyla kesildiğini söylemektedirler. El-Mecmu'nun yazarı İmam Nevevi, bunu şöyle söyleyerek açıklamıştır: "Genelde fesat olmaz çünkü kadınlar bu hususta birbirlerinden utanırlar." Ayrıca başka görüşler de vardır.

4. Zikredilen cevabın özel araç şoförüyle bir kadının halvetinin, erkeklerin varlığıyla kesilmesiyle ilgili olup kadınların varlığıyla kesilmesiyle ilgili olmadığı ve cevabın müzekker olduğu açık olmasına rağmen, mesele şebabtan birisi tarafından anlaşılmamıştır.

O yüzden bu açıklamaya gerek duyulmuştur.

H. 05 Şevval 1427
M. 27 Ekim 2006